
GENTSE MAANDKALENDERVERZEN UIT DE VROEGE ZEVENTIENDE EEUW (VERVOLG)

Julius

1. Marie besoeckt Elisabeth,
Op den tweeden dagh van Jullet,
Alsdan is de wol in 't saisoen
Elck magh vrij sijnen inkoop doen.

2. Menagiers naer de Lieve gaet,
En siet wat hout dat u aenstaet,
Want 't is nu wel den besten coop,
Binnen een maent beghint den loop.

3. Den ackerman te segghen plagh,
Als 't reghent op Martinusdagh,
Ses wekers lanck soo vallet nat,
En schaed somtijts de vruchten wat.

4. Den rogge rijpt, het vlas wordt groot,
Elc lantsman rijmt en diept sijn sloot,
Tot maeyen, picken ghereedt stelt,
Sijn vruchten die staen rijp op 't velt.

5. Met Magdaleen bekeert, sondaer,
Volght haer deughden en wercken naer,
Siet dan eens op de Potjensmaert,
Wat drolligh volck dat daer vergaert.

6. De kinders daer om potjens zijn,
De sneuckellaers om bier en wijn,
Lichte tuyten om avontuer,
Diefkens om stelen drummen deur.

7. Wacht, kinders, dat ghy niet en swemt,
Vóór de hondsdaghen sijn gheent,
De sonne nu in Leo gaet,
T'zijn de vakansen van den Raet.

8. Sleijnsers laet staen 't eten groen fruijt
Want veel sieckten spruyten daer uyt,
Ten geeft u smaeck noch appetijt,
Maer thooght dat ghy een quistgelt zijt.

Str. 1

Het bezoek van Maria aan Elisabeth (2 juli), de zg. kleine Mariadag (in tegenstelling tot de grote, d.i. 15 aug. of 9 sept.). Het was blijkbaar de tijd waarin de wol van de schapen die in de tweede helft van juni geschoren worden (cf. Juni, 6de str.) op de markt verscheen.

Str. 2

Brandhout werd met schepen tot de Lievekaai aangevoerd. In volle zomer was het hout het goedkooptst. Vanaf augustus begint iedereen zijn wintervoorraad aan te leggen.

Str. 3

Hoewel de kerk op 4 juli de H. Libertus viert, is het volgens de volkskalender Sint-Maarten in de zomer. De weerspreuk heb ik nergens anders gevonden ¹. Volgens Broeckhove ² wordt dezelfde spreuk echter verbonden met de kleine Mariadag (zie str. 1), zowel als met de Godelievedag (6 juli) : “Brenge het Bezoek Maria’s regen, / Veertig dagen duurt die zegen.”, en ook : “Als ’t regent op O.-L.-Vrouw-Bezoeking, weet men niet hoe de oogst binnengekre- gen”.

Bij Sint-Godelieve leest men ongeveer hetzelfde :

Regen op Sint-Godelief
Is de landman minder lief
Minstens dan zes weken,
Regent het te reke.

Str. 6

De zg. potjesmarkt was de jaarmarkt van Sint-Pieters. De marktvrijheid begon op 1 augustus maar de eigenlijke foer ging door op het feest van Maria Magdalena (22 juli), nadien echter op de eerste weekdag na deze dag, dus nagenoeg steeds op 23 juli. Op deze markt, gehouden op het Sint-Pietersplein, verkocht men gebakken aardewerk o.m. boterpotten of standen, lijnwaad, varkens en tweehandsartikelen ³.

Deze foer had de reputatie door allerlei “drolligh volck” bezocht te worden. Er werd ook veel gestolen wat aanleiding gaf tot de naam “dievenmarkt”.

sneuckellaers : snoepers, hier : drinkeboers, levensgenieters.

Str. 7

Volgens Celis beginnen de hondsdagen op 22 juli en duren ze een maand lang, dus tot 22 aug. ⁴, volgens Ver Ven is deze periode : 19 juli tot 19 aug. ⁵. Deze tijd werd aldus genoemd omdat de zon ca. 21 juli in de nabijheid staat van de Hondster of Sirius. De zon komt in het zodiakteken Leo, de Leeuw. Het volk meent dat dan veel ongelukken gebeuren, vandaar het zwemverbod ⁶.

De *Raet* is de Raad van Vlaanderen die in die periode vakantie neemt tot O.-L.-Vrouw-Geboorte (zie sept., 3de str.) : deze periode werd in het vakjargon de *Festa Palarii* geheten.

Str. 8

Sleijnsers : bet. onduidelijk; *quistgelt* : verkwister.

Augustus

1. Godt lof, den oost is gh'arriveert,
Die soo menigh mensch consoleert,
Maer meer die veel hebben ghesaeyt,
Die schoone vruchten pickt en maeyt.

2.Het Recolletten groot pardoën,
Yder om wijnnen wilt hem spoen,
Van daer na de Bijloke gaet,
Voor 't hospital die kermis staet.

3.Sinte Laureys, den martelaer,
Gheeft ons den heetsten dagh van 't jaer,
Veel volck alsdan naer Locker rijdt,
Om 't spel te sien en zijn verblijdt.

4.Den nieuwen rogghe die compt aen,
En doet ouden wat afslaen,
Men pickt het graen, men slijt het vlas,
Elckeen vergaert sijn koorentas.

5.Niemant nu sijn devottie spaert,
Eert Onse Vrouwe Hemelvaert,
Sij is in noot ons toeverlaet,
Daer onsen troost en [h]op op staet.

6.Sa blomsotten, stelt u tot deught,
Nu ghij alles verplanten meught,
Neemt vooral waer de volle maen,
Wilt ghij dat u blomen schoon staen.

7.Gheen moeijte in uwen hof nu spaert,
U kruijden saijt, u saet vergaert,
U haeghen scheert, u planten sproeijt,
Vrij alle waterscheuten snoeijt.

8.Ghij, bedelaers, treckt nu opt velt,
Tot hooghsten u te deughen stelt,
En daer wel uwen tijt besteet,
Want die niet werckt oock niet en eet.

Str. 2

Bij de Recolletten kon men in hun kerk blijkbaar een grote aflat gaan verdienen op 2 aug. Op de dag ervoor, 1 aug., begon de zg. Bijlokefoor, de jaarmarkt van de cisterciënzerabdij van de Bijloke. Deze foor die pas in 1861 ophield te bestaan, begon traditioneel op de feestdag van de H. Petrus (St.-Pietersbanden)⁷.

Str. 3

St.-Laurentius, 10 aug., een van de voornaamste regenheiligen. Dat dit de heetste dag van het jaar zou zijn, steunt wellicht op het feit dat deze heilige onder keizer Valerianus op een rooster werd gebraden.

In de St.-Laurentiuskerk te Lokeren hadden verscheidene gilden of confrerieën hun altaar. Een daarvan, "het gilde van den soeten Naem Jesu", bestond reeds vóór 1599. Dit gilde was ook een kamer van rethorica en voerde jaarlijks een toneelstuk op. Dit gebeurde op 10 augustus. Het was een openluchtspel dat de historie van de H. Laurentius verhaalde. In 1637 b.v. werd de marteldood van de heilige ten tonele gebracht op de markt of op het kerkhof rond de kerk aan de martelaar gewijd ⁸.

Str. 4

Alleen de eerste 3 vv. komen in de *Almanak* voor. De resterende verzen voor deze maand ontbreken er.

Str. 5

O.-L.-Vrouw-Hemelvaart, 15 aug. Het feest werd op deze dag geplaatst omdat de zon dan in het zodiakteken de Maagd staat.

Str. 6

blomsotten : bloemenliefhebbers; *stelt u tot deught* : zet je aan het werk.

Str. 8

hooghsten : oogsten; *te deughen stelt* : zie hierboven (str. 6).

NOTEN

1 A. Ver Ven, *Volksk. Kalender*, p. 196.

2 M. Broeckhove, *Weerkundige Volksk.*, p. 133.

3 *De Markt*, p. 40.

4 G. Celis, *Volkskalender*, p. 224.

5 A. Ver Ven, *Volksk. Kalender*, p. 199.

6 M. Broeckhove, *Volksk. Kalender*, p. 140-141.

7 *De Markt*, p. 40.

8 Fr. De Potter en J. Broeckaert, *Geschiedenis van de stad Lokeren* (Gent, 1884), p. 244; cf. ook V. Verstegen, "Het Gilde of de confrerie van de H. Laurentius", *Stadsverslag Lokeren over 1975* (Lokeren, 1976).

W.L. BRAEKMAN